

Hanna KRAJEWSKA
Archiwum Polskiej Akademii Nauk
w Warszawie

Z dziejów Towarzystwa Rapperswilskiego

Nie ma nic pewniejszego w życiu niż zmiany. Pojawiają się one z regularnością, która zmusza nas do ciągłej aktywności. Towarzystwo Rapperswilskie zanotowało również w swojej działalności kilka znaczących momentów.

Pomysł powołania Towarzystwa narodził się w 1992 r., podczas wystawy pt.: „Rapperswil wczoraj i dziś...”, przygotowanej przez Bibliotekę Narodową, w której uczestniczył, m.in., ostatni prezydent RP na uchodźstwie Ryszard Kaczorowski. W czasie wystawy, ówczesny kustosz Muzeum Polskiego w Rapperswilu Janusz Markowski rzucił myśl utworzenia w Warszawie pierwszego w Polsce koła szwajcarsko-polskiego Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Polskiego w Rapperswilu. Podobne koła istniały w kilku państwach europejskich, w Ameryce Północnej i w Australii. Propozycja bardzo się spodobała i to do tego stopnia, że 35 osób pisemnie zadeklarowało gotowość wstąpienia do przyszłego koła rapperswilskiego. Jak pisze pierwszy prezes Towarzystwa i współinicjator prof. Andrzej Kłossowski: „Ostateczny projekt statutu dojrzał w gronie przedstawicieli Biblioteki Narodowej, Zamku Królewskiego w Warszawie i Muzeum Polskiego w Rapperswilu. Zgodzono się, aby zaproponować powołanie samodzielnego Towarzystwa Rapperswilskiego, wprowadzić blisko związanego z samym Muzeum Polskim w Rapperswilu, ale obróconego jednocześnie na cały świat, stawiającego przed sobą ambitny cel popularyzacji polskiego dorobku wystawowego oraz przyczyniania się do zachowania za granicą wytworów polskiego ducha i śladów polskiej tradycji”¹.

Na zebraniu założycielskim, dnia 23 października 1993 r., postanowiono poprzeć projekt utworzenia samodzielnej organizacji pozarządowej, działającej wg

¹ A. Kłossowski, *Powstanie Towarzystwa Rapperswilskiego*, „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej” 1994, nr 1/2, s. 18.

polskiej ustawy o stowarzyszeniach. Wybrano również komitet organizacyjny, którego zadaniem było zarejestrować Towarzystwo i zwołać I Walne Zebranie Członków. Uchwalono również statut. „Zgodnie z tym statutem Towarzystwo Rapperswilskie jest stowarzyszeniem samodzielnym mającym osobowość prawną, mającym siedzibę w Warszawie, w Bibliotece Narodowej. Jest członkiem Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Polskiego w Rapperswilu (par. 5) z siedzibą w Szwajcarii i może być członkiem innych krajowych, zagranicznych i międzynarodowych organizacji, których cele są podobne lub zbieżne z jego celami”².

Cel towarzystwa, sformułowany w statucie, jest następujący: „promocja kultury polskiej za granicą oraz przyczynianie się do zachowania znajdującego się na obczyźnie polskiego dorobku kulturowego”³.

Dnia 31 stycznia 1994 r., Towarzystwo Rapperswilskie zostało zarejestrowane przez Sąd Wojewódzki w Warszawie. W 2002 r., wraz ze zmianami w przepisach o rejestracji, Towarzystwo otrzymało nowy numer KRS-u.

Dnia 11 kwietnia 1994 r., podczas I Walnego Zebrania Członków Towarzystwo dokonało wyboru prezesa. Został nim Andrzej Kłossowski, wiceprezesem Kazimierz Stachurski. W zarządzie było 7 osób, m.in. obecny na tej sali, późniejszy prezes, Sław Milewski.

W części merytorycznej tego spotkania wystąpiła prof. dr hab. Halina Florowska-Frańcic z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Tematem jej wykładu było „O polskim Rapperswilu w latach 1868–1914”.

Pierwsza kadencja władz związana była z intensywną działalnością wystawienniczą i wydawniczą. W 1994 r., zorganizowano wystawę fotografii: „Muzeum Polskie w Rapperswilu”. Współdziałano także przy organizacji kolejnych wystaw, np. „Miniatury Wincentego Lasseura ze zbiorów Tarnowskich z Dzikowa w Zamku Królewskim w Warszawie ” czy „Ślady polskie w Szwajcarii” z Towarzystwem Polsko-Szwajcarskim. Wydano również folder prezentujący Muzeum Polskie w Rapperswilu, który przekazano do Muzeum, i kalendarz ścienny (1998). Materialne wsparcie tych przedsięwzięć uzyskano dzięki Bankowi Państwowemu PKO.

Już wówczas, w 1996 r. i 1998 r., podjęto dwie próby utworzenia Fundacji Rapperswilskiej wspierającej działalność Towarzystwa. Niestety przeszkody formalne uniemożliwiły doprowadzenie tej inicjatywy do istnienia.

W lutym 1997 r., w wieku 59 lat zmarł nagle prezes Towarzystwa Andrzej Kłossowski. Do nowych wyborów doszło w listopadzie 1998 r., tym razem funkcję tę powierzono byłemu wojewodzie mazowieckiemu Bohdanowi Ja-

² Tamże, s. 18–19.

³ Por. Statut Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Polskiego w Rapperswilu.

strzębskiemu. Nowy prezes skupił się na ponownej próbie powołania Fundacji Rapperswilskiej, jednak jego wysiłki okazały się również bezowocne. W 1999 r. zmarł. W tej sytuacji Towarzystwo stanęło przed koniecznością ponownych wyborów. Dnia 9 marca 2001 r. prezesem został Sław Milewski, emerytowany wiceprezes banku PKO BP. W skład zarządu weszli: Kazimierz Stachurski i Zygmunt Prugar-Kettling jako wiceprezesi i Artur Badach jako sekretarz. Nowy zarząd nawiązał bliższe kontakty ze Stałą Konferencją Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie. W 2003 r. na XXV Sesji zaproponowano opracowanie publikacji okolicznościowej. 3 lata później Sław Milewski wydał *25 lat działalności Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie 1979–2004*. Pozycja ta oparta na dokumentach w interesujący sposób omawia aktywność Stałych Konferencji, jak i przedstawia historię i zbiory instytucji wchodzących w jej skład.

W czasie tej kadencji zarząd Towarzystwa kontynuował współpracę z Muzeum Polskim w Rapperswilu. Obejmowała ona różne dziedziny: pozyskano dla muzeum dwie archiwistki, Izabellę Gass i Ewę Furmańską, które od 2004 r. regularnie opracowują spuściznę aktową. Zorganizowano dzięki panu Z. Rzewuskiemu dwie wycieczki do Szwajcarii. Każda z nich gościła w Rapperswilu.

Towarzystwo angażowało się w różne pracochłonne kwerendy, pomagało w pracach organizacyjnych. Członkowie publikowali i publikują artykuły na temat Muzeum, dawnej np. w „Gazecie Wyborczej” czy w popularnonaukowym czasopiśmie „Pro Memoria”, obecnie w „Wiadomościach Bocheńskich”, „Naszej Gazecie” czy „Almanachu Muszyńskim”. W 2005 r. na kolejną kadencję prezesem zarządu wybrano ponownie Sława Milewskiego. Jednak, wskutek odejścia wielu członków na emeryturę czy do innej pracy angażującej im wolny czas, działalność Towarzystwa była znacznie mniej intensywna.

W 2008 r. dominował jeden temat: aktywność grupy mieszkańców gminy Jona-Rapperswil noszącej nazwę Pro Schloss. Grupa ta, istniejąca do dzisiaj, próbowała pozbawić Muzeum Polskie prawa do korzystania z przestrzeni wystawowej w zamku. W odpowiedzi zorganizowano dużą akcję, w którą włączyło się Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a także instytucje emigracyjne i Towarzystwo Rapperswilskie (wysyłanie e-maili, redagowanie apeli, działalność informacyjna).

W okresie dyskusji nad dalszym istnieniem Muzeum Polskiego w zamku rapperswilskim utworzono polsko-szwajcarską grupę roboczą składającą się z muzealników, którzy podjęli pracę nad ukształtowaniem nowej koncepcji programowej ekspozycji muzealnej. W gronie tym znajdują się członkowie Towarzystwa Rapperswilskiego: dr Artur Badach (Zamek Królewski) i dr Anna Kwiatkowska (Muzeum w Wilanowie).

W tym samym 2008 r. Stowarzyszenie Wspólnota Polska sfinansowało ze środków Senatu RP wydanie trójjęzycznej książki, pt: *Muzeum Polskie w Rapperswilu – historia i zbiory*. Publikacja w języku polskim, niemieckim i angielskim opracowana została wspólnie przez członków zarządu Towarzystwa dr. Artura Badacha i kierowniczkę biblioteki Muzeum Polskiego Annę Piotrowską.

W 2009 r., dnia 26 lutego wybrano nowy zarząd. Prezesem została dr Hanna Krajewska. Towarzystwo Rapperswilskie, zgodnie ze statutem, realizować będzie działalność odczytową, publikacyjną i wystawienniczą. W miarę możliwości dobrze byłoby nawiązać kontakty z instytucjami pozarządowymi, zainteresowanymi tematyką promocji kultury polskiej i ochrony dorobku kulturalnego za granicą. Ważnym zadaniem jest założenie witryny internetowej i współpraca ze szkołami. Wszystkie pomysły mają służyć Muzeum Polskiemu w Rapperswilu, a więc w perspektywie zainteresowań znajdować się będzie pomoc organizacyjna, finansowa, merytoryczna i po prostu przyjacielska. „Ciągłe zapominamy, że człowiek nieustannie musi korzystać z pomocy innych ludzi” (Mikołaj Gogol). Myślę, że Towarzystwo jest przykładem, że nie zapominamy. Muzeum rozsławia imię Polski za granicą, jest na zawsze związane z polską tradycją i historią. Jak mawiał Jan Paweł II: „Pamięć o przeszłości oznacza zaangażowanie w przyszłość”.